

Trgovski Tovariš

Leto XXVIII /// 1931 /// Številka 5

DR. JOSIP PRETNAR

REKLAMA IN DEKORACIJA IZLOŽB

Reklama in dekoracijska izložbena tehnika napreduje v toku zadnjih let z izrednim tempom. Najrazličnejši so načini in najraznovrstnejša sredstva, s katerimi skuša trgovec opozoriti nase in na svoje blago. Moderna reklama je postala naravnost znanost, za katero ne zadostuje samo talent in nekaj prakse, temveč se je je treba sistematično učiti. Zato obstoje po velikih inozemskih mestih na visokih trgovskih učiliščih specialne šole in tečajji za reklamo in dekoracijo, katerih instruktivno delo pa podpira obenem tudi visoko razvita in obsežna reklamna in dekoracijska literatura. Reklama in dekoracija je postala mnogim jako lep in donosen poklic. Razvila so se reklamna in aranžerska podjetja, ki te posle vrše v velikem stilu in se ne omejujejo samo na reklamo in dekoracijo, ki ima trgovski namen, temveč se venomerni meri udelejujejo tudi pri propagandi v druge namene, n. pr. volitve, tujski promet, dobrodelne akcije itd. Malokje so znanost, umetnost in praktično življenje tako združeni in se tako dopolnjujejo, kakor pri reklamni in dekoraciji.

Ako torej hočemo biti dobri trgovci in gospodarsko napredovati, moramo posvečati moderni reklamni in izložbeni dekoraciji posebno pozornost ter slediti v tem pogledu naprednim vzgledom inozemstva. V to nas silita posebno naš geografski in gospodarski položaj, ki nas izpostavlja še posebno ostri konkurenci in boju za obstanek. Potrebno pa je tudi iz tujskoprometnih razlogov, da tu ne zaostajamo. Naš domači konsument, kmet, uradnik in delavec, je gospodarsko oslabiljen. Kaj je bolj naravno, kakor da pridobimo čim večji kontingent kupcev v konsumentih, ki nam jih privabi tujski promet, kaj je bolj potrebno, kakor da prispeva trgovec kar more, da se ta promet razvije in dvigne? Tu pa sta oblika in način reklamne in izložbene dekoracije posebno važna. Reklama in izložba daje mestu lice, po njej sodi tujec našo civilizacijo, ona ga lahko vabi, pa tudi odbija.

Pri nas je reklamna in dekoracijska tehnika šele v razvoju. Z velikim aparatom se sploh ne dela. Svetlobna reklama je še daleč za ono v sosednjih naprednejših državah. V izložbah smo začetniki in se vidijo naravnost neverjetne stvari. Seveda imamo tudi častne izjeme, ki pa le dokazujejo, kaj se da napraviti in to niti ne z dragimi sredstvi. Imamo

nekaj poklicnih aranžerjev, ki pa ne pridejo do veljave, bodisi da jim manjka hvaležnega polja za udejstvovanje, ali pa iz drugih razlogov.

Temu je treba odpomoči. Seveda moramo biti z nogami in pametjo vedno na domačih tleh in ne smemo jemati za naše razmere merila, ki je umestno mogoče drugod, pri nas pa ne. Če na kak kraj spada lična hišica, ne gradimo tam palač, če smo v tujini videli nekaj lepega in dobrega, se učimo in izkušnjo uporabimo doma; znati pa moramo stvar prilagoditi našim razmeram, kar je seveda težje, kakor samo šablonsko posnemanje.

Naša glavna naloga je, da ne vzgajamo bogve kako učenih reklamnih in dekoracijskih strokovnjakov. Komaj bi dobili svoj kruh. Mi moramo marveč skrbeti, da se v vrstah našega trgovstva, osobito pa v vrstah trgovskega naraščaja vzgoji smisel za dobro in pravilno reklamo in okus za lepo, obenem pa tudi praktično izložbo, ki bo ustavila pogled kupca, opozarjala na blago in vabila k nakupu. Proč z neokusno in bedasto reklamo, proč z izložbami, v katerih kupec od prenatrpanosti ne vidi blaga, v katerih se ogledujejo v zrcalih razne nečimerne damice, ne da bi pogledale blago, pa tudi proč z umetniško morebiti prav lepimi izložbami, na katerih se pase pogled, od katerih pa gre kupec proč, ne da bi vedel, katero blago je bilo pravzaprav razstavljeno.

Vsak dober trgovec, vsak dober trgovski sotrudnik mora sam znati, kako se dela pravilna reklama, biti mora tudi sam izložbeni aranžer.

Da doseže ta cilj in vzgoji pri našem trgovstvu in trgovskem pomožnem osebju smisel in čut za koristno reklamo in pravilno, lepo izložbo, je priredil Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani reklamni in dekoracijski tečaj. Ta se je vršil v mali dvorani Narodne galerije ob večernih urah od 25. januarja do 2. aprila t. l. vse dni v tednu, izvzemši soboto in nedeljo. Udeležencev je bilo 52, od teh nekaj trgovcev. Večina je vzdržala do konca.

Predavali so v tečaju gg. Milan Premk, absolvent višje šole za dekoracijo in reklamo v Berlinu (vodja tečaja), Saša Šantel, akademični slikar in profesor Tehnične srednje šole v Ljubljani in inž. Matanović od tvrdke Siemens & Halske v Ljubljani.

Program je obsegal teoretični in praktični del.

Teoretični del je obravnaval te-le predmete:

Kupec v toku cestnega prometa. Dekoracija kot sredstvo za pridobivanje kupca. Psihologija kupca (g. M. Premk).

Perspektiva, v kolikor je v glavnih pojmih potrebna za risanje osnutkov za izložbena okna. Nauk o barvni harmoniji po sistemu prof. Ostwalda s posebnim ozirom na potrebe pri sestavi barvnih efektov, ozadja, plakatov, predmetov in pisave v izložbenih oknih. Dekorativna pisava. Različni načini modernih dekoracijskih abeced s posebnim ozirom na prilagoditev njihovega stila značaju izložbenih oken (g. prof. Šantel).

Svetlobna tehnika izložbenih oken. Slabo in dobro razsvetljene izložbe, notranjost trgovin, zunanost trgovskih hiš. Praktični vzgledi s skioptičnimi slikami (g. inž. Matanović).

Praktični del:

Izdelovanje osnutkov za izložbe (g. prof. Šantel in Premk). Prevleka izložbenih sten. Pravilna razdelitev in razpostava blaga, reklamnih pri-

pomočkov v izložbenem oknu, pravilna uporaba izložbenih potrebščin in dekoracijskih pripomočkov (g. Premk).

Praktično delo se je vršilo na 14 kojah različne velikosti.

Ob zaključku tečaja je priredil zavod razstavo najboljših izložb, ki so jo posetili mnogi trgovci in trg. sotrudniki. Uspeh tečaja je bil prav lep ter se pozna že na izložbah onih trgovin, katerih lastniki ali osobe je obiskovalo tečaj. Ti pa zopet vzgojno vplivajo na druge, ki jih posnemajo.

V bodoče namerava zavod prirediti še več takih tečajev, med temi posebno dopolnilni tečaj za vse, ki so že dovršili začetniškega. Tudi program se bo izpopolnil, tako da bomo sčasoma lahko govorili naravnost o reklamni in dekoracijski šoli. Težkoče, ki so doslej obstojale radi pomanjkanja primernih učnih prostorov, bodo odpadle, ker je Zavod PO kupil prostoren paviljon na Ljubljanskem velesejmu, kjer se bodo lahko vršili razni tečaji. V tem paviljonu je ob priliki letošnjega velesejma tudi razstava tečajev Zavoda PO Zbornice za TOI, med katerimi kažeta program in uspeh reklamnega in dekoracijskega tečaja dve izložbi z razstavljenimi deli tečajnikov.

V Trgovskem Tovarišu izidejo v bodoče članki o reklamni in dekoraciji s slikami in upamo, da bo tudi to znatno pripomoglo k vzgoji naše trgoveške javnosti v reklamni in dekoraciji, osobito pa, da se bo posvečalo tej panogi več pozornosti in zanimanja, kakor doslej.

DRAGO POTOČNIK

PRIVILEGIRANI DENARNI ZAVODI V NAŠI DRŽAVI

V »Trgovskem Tovarišu« so bili lani že objavljeni nekateri podatki o državnih denarnih zavodih in njih politiki. Toda takratna razprava ni obsegala vseh denarnih zavodov, niti ni mogla osvetliti dovolj njih delovanja, zlasti kar se tiče naše banovine. Zato podajamo v naslednjem majhno sliko privilegiranih denarnih zavodov v zadnjih treh letih s posebnim ozirom na naše razmere. To sta predvsem dva državna denarna zavoda: Državna hipotekarna banka (bivša Uprava fondova v Srbiji) in Poštna hranilnica. Nadalje imamo tri delniške družbe, denarne zavode privilegirane značaja, v katerih ima država večino, ali pa je saj močno udeležena. To so Privilegirana agrarna banka (PAB), Obrtna banka kraljevine Jugoslavije ter Narodna banka kot emisijska ustanova. Dasiravno so delničarji privatniki, jo moramo radi njenega značaja šteti med privilegirane denarne zavode, saj mora banka del svojega dobička oddati tudi državi.

Vsi denarni zavodi so za državo velika korist, kajti vsako leto ima od njih milijonske dobičke. Izjemo tvorita PAB in Obrtna banka. V naslednjem podajamo pregled dohodkov države od njenih denarnih ustanov. Pripominjamo, da država za svoje delnice PAB dobi znatno manj, kakor privatni delničarji, pri Obrtni banki pa sploh ni dobila ničesar.

Tako je znašal delež države na dobičku (v milijonih Din):

	Drž. hip. banka	Nar. banka	Poštna hran.	Skupaj
1928	34·7	44·6	33·3	102·6
1929	40·0	42·3	22·1	104·4
1930	45·9	38·9	31·1	115·7

Ti podatki kažejo, kako velike finančne koristi ima država od svojih denarnih zavodov. Vsako leto nad 100 milijonov Din, to je lepa vsota. Zanimivo je, da je zadnja tri leta delež države pri dobičku DHB stalno naraščal, nasprotno pa se je delež pri Narodni banki stalno manjšal. To je pripisovati zmanjšanju brutodobička pri Narodni banki in stalnemu naraščanju dobička pri DHB. Kar se tiče Poštne hranilnice, je omeniti, da je šlo leta 1929 30% čistega dobička P. h. za povečanje rezervnega fonda, leta 1928 nič, lani pa 5% in da je zato delež države pri dobičku Poštne hranilnice variiral.

V ostalem navajamo glede poslovanja posameznih privilegiranih denarnih zavodov tele podatke:

Državna hipotekarna banka

Sredstva, s katerimi razpolaga DHB so znatna in so dveh izvorov (o lastnih sredstvih ne govorimo, ker so v primeri z drugimi neznatna): iz tuzemstva in iz inozemstva. Zadnja leta novih inozemskih sredstev ni bilo. Edino leta 1929 je bil zaključen predujem 6 milijonov švicarskih fr. za dobo štirih let. Predujem leta 1928 pri J. in V. Seligmanu v Newyorku v znesku dveh milijonov dolarjev ali 113·6 milijonov Din je bil vrnjen v teku leta 1929 in torej ne figurira v bilanci za 1929. Vsa inozemska sredstva banke so torej iz prejšnjih let (1910, 1911, 1924, 1927, 1913 in 1927). Po bilancah so znašala v milijonih Din:

	Dolgoročna	Kratkoročna	Skupaj
1928	969·0	118·6	1.087·6
1929	933·0	70·7	1.003·7
1930	893·7	70·7	964·4

To postopno zmanjševanje je pripisovati amortizaciji predvojnih in povojnih dolgoročnih posojil, dočim je vsota kratkoročnih kreditov (v bilanci pod predujmi) ostala v glavnem neizpremenjena. Banka je že v svojem poročilu za 1929 poudarila potrebo, da se čimprej zopet poišče pot na inozemske kapitalne trge, kar ji bo sedaj po zakonski stabilizaciji dinarja mogoče v večji meri, kakor poprej. Nasprotno so domača sredstva banke stalno naraščala. Te tvorijo: samostojni fondi, razni fondi javnih ustanov, glavnice javnih ustanov in privatne vloge in glavnice. Skupno so znašala domača sredstva (v milj. Din):

1928	1.328·7	1929	2.037·9	1930	2.238·5
------	---------	------	---------	------	---------

Dvig je skoro povsod enakomeren, le razni fondi javnih ustanov so leta 1929 izredno hitro narasli. Ne motimo se, če trdimo, da je to v zvezi z dejstvom, da se je delovanje banke razširilo na vse pokrajine države

Poslovno poročilo banke ni dovolj jasno glede sestave vseh bilančnih postavk po posameznih podružnicah, kar je bilo že predmet opetovane kritike.

Kolikor je razvidno iz poročila, so znašale vloge privatnikov dne 31. decembra 1930 pri podružnici v Ljubljani 5·3 milj. Din v primeri s 4·3 milj. Din na koncu leta 1928. Znatnejše so vsote javnih glavnih, ki leže v banki. Leta 1928 so znašali razni fondy in kapitali javnih ustanov pri ljubljanski podružnici ca. 10 milijonov Din.

Nekaj več podatkov pa daje izjava podružnice DHB v Ljubljani, ki je izšla kot popravek v »Slovenca« z dne 23. decembra 1930, št. 292. Popravek pravi, da je bilo dne 30. novembra 1930 naloženih pri ljubljanski podružnici pupilarnega in depozitnega denarja 17·8 milj. Din, nasprotno pa so znašala posojila na področju podružnice 22·8 milj. Din. Vprašanje je seveda, če so v teh številkah upoštevane vse vloge, kar jih ima banka v Sloveniji. Vsekakor pa je dejstvo, da je relativno le malo dela v podružnici DHB v Ljubljani, pripisovati sedanji organizaciji denarnega trga pri nas, ko v hipotekarnem kreditu uspešno konkurirajo druge ustanove. Nasprotno pa dobiva vedno večji pomen banka za komunalni kredit, saj je lani začela z velikopoteznim kreditiranjem občin na podlagi dohodkov iz cestninskih (kaldrminskih) fondov. Iz poročila banke za leta 1930 posnemamo, da so bila med znatnejšimi zneski tale posojila: ljubljanski mestni občini 16·6, županstvu mesta Jesenice 4·0, občinskemu uradu na Rakeku 1·8 milj. Din itd.

Kakor je bilo že omenjeno, goji banka predvsem dolgoročni kredit. To so hipotekarna posojila, komunalna, posojila vodnim zadržam in menična posojila na hipoteko (ki so pravzaprav bolj srednjega značaja). Gradbena posojila pod tem naslovom so sicer tudi hipotekarna, pa vendar bolj kratkoročna. Skupno lahko razumemo pod hipotekarnimi posojili večinoma dolgoročna posojila, kajti le majhen del (ki postaja vedno manjši: 1928 9·3, 1929 5·6, 1930 0·8 milj. Din) odpada na gradbena kratkoročna posojila.

Zadnje čase goji banka v vedno večji meri tudi kratkoročni kredit: menično poslovanje in lombard državnih papirjev in bonov. Svota, plasirana v eskont menic, narašča in je že dosegla skoro 100 milj. Din.

Skupna slika hipotekarnega kredita in kratkoročnega kredita je naslednja (v milj. Din):

	hipotekarna posojila	menice in lombard
1928	2.318·0	139·6
1929	2.491·6	166·6
1930	2.882·3	191·6

Nadalje omenjamo, da je lani banka začela z dajanjem kreditov procentom maka v Južni Srbiji.

Izmed ostalih naložb banke omenjamo stalen dvig nepremičnin, ki so od 32·0 milj. v letu 1928 narasle na 74·7 milj. Din v letu 1930. Vedno večje važnosti postaja tudi nakup vrednostnih papirjev. Ni vložen v vrednostne papirje le bančni rezervni fond, nego je banka lani po bilanci imela že za 110·6 milj. odkupljenih raznih vrednostnih papirjev, predvsem državnih in svojih. Kakor ugotavlja v svojem poročilu za 1930, je

zaradi amortizacije in emigracije ter direktnega nakupa padla vsota v obtoku se nahajajočih obveznic 7% posojila (Seligman 1927) za 3 milj. Din ali za nad 25%. Nadalje ugotavlja, da je v letih 1929 in 1930 prišlo v našo državo za 1.5 milj. dolarjev njenega posojila iz leta 1927.

Lastna sredstva banke se stalno večajo in so dosegla že 67.0 milj. Din v primeri s 31.4 milj. Din na koncu leta 1928.

Žalibog poročila banke niso več tako obsežna, kakor so bila leta 1928. Zeleti je v interesu banke samo, da zopet začne objavljati detajlne podatke, kar bo mnogo doprineslo k razumevanju njenega poslovanja. Poročilo za 1928 ugotavlja, da je znašalo število zaposlenega osebja 389, od tega v podružnici v Ljubljani 14 oseb. Teh podatkov v kasnejših poročilih ni več.

DHB je državna institucija in bi morala polagati več važnosti na publiciteto, kakor dosedaj in bi si lahko vzela za vzgled Narodno banko.

Nadalje omenjamo še, da je iz pregleda za leta 1915 do 1930 razvidno, da je znašal čisti dobiček banke v tej dobi 330.7 Din. Od te vsote je dobila glavna državna blagajna 254 milj.

Račun dobička in izgube izkazuje tele postavke (v milij. Din):

	bruto dobiček	čisti dobiček	od tega delež države
1928	230.0	47.7	34.7
1929	234.7	55.0	40.0
1930	271.0	63.0	45.9

(Nadaljevanje in konec prihodnjic)

DR. JOSIP UJČIČ

SOCIALNE IN GOSPODARSKE RAZMERE V RIMSKI DRŽAVI OB ČASU APOSTOLA PAVLA

(Konec)

Zakon je bil v Rimu razrvan. Razporoka je bila na dnevnem redu. Univirae, ki so imele samo enega moža, so bile redkost. Rimski satiriki pravijo, da so žene šteje leta ne po konzulih, ampak po možeh. Oče je smel otroka izložiti. Splav je bil prav dobro znana stvar. O tem govori Ovid in Juvenal. In Ovid ni bil preveč skrupolozen. Zelo resno govori o tem Seneca. V bogatih družinah je vladalo nepopisno razkošje. Iz tega so se razvijali drugi žalostni pojavi. Velike nevarnosti so izhajale iz suženjstva. Število porodov je padalo.

Zdaj je nastopil cesar Augustus s svojim lex Iulia in lex Papia Poppeae. Zahteval je poroko za vse moške od 20 do 60 leta in od 20 do 50 leta za vse ženske. Zakoncem s tremi ali več otroki so obljubili posebne privilegije. Postava je bila dobro mišljena, posebnega uspeha pa ni dosegla. Moški so se poročili pro forma. Znali so obiti zakon.

Nemoralnost so pospeševali teatri in cirkusi. Rimskim ljudem ni več zadostovala umetnost in književni užitki, bili so vsega siti in prenasičeni. Zahotelo se jim je krvi. Uživali so pri gladiatorskih igrah, ko so se ljudje med sabo mesarili. Človek, ki se naslaja ob krvi sočloveka, ima pokvarjeno srce. Tu smo že na polju perversnosti. Tu je bilo treba temeljite reforme duha in srca. Treba je bilo nove miselnosti.

Cesar Avgust je bil izdal ukaz, da bi se širom njegovega imperija povsod popisali ljudje, da bi vedel, koliko prebivalcev ima njegova velikanška država. To je bil tisti Augustus, za čigar vlade je zavladala festa pax, ki so ga opevali pesniki. V tem času slišimo vsepovsod slavospeve miru, toda ne samo v Rimu, ampak tudi nad jaslicami v Betlehemu: »Et in terra pax hominibus!« (Nova luč zažari svetu.) Prihaja nov nauk in novo blagovestje.

Med prve blagovestnike nove vere spada apostol sv. Pavel. Sv. Pavel je bil strogo vzgojen, toda farizejsko. Radi tega je fanatično sovražil krščanstvo. Bil je ozkosrčen farizej. Farizeji so bili monoteisti. Verovali so v enega Boga. To je bila njih dogma. Pojm o Bogu ni bil čist. Predstavljali so si ga kot posebnega Boga Judov, ki mora privilegirati Jude in vzeti druge ljudi k sebi, ker so ljudje. Predstavljali so si nekako tako, da bodo oni sedeli v ložah, drugi ljudje pa bodo na galerijskih stojiščih.

V tej miselnosti je bil vzgojen tudi sv. Pavel. Ko je opazil, da krščanska vera sprejema vse ljudi, jo je začel preganjati, ker ni odgovarjala njegovi vzgoji. Na potu v Damask je prišlo do njegovega čudežnega spreobrnjenja. Prej je preganjal krščanstvo, sedaj pa je začel sam spreobračati. Nastopil je na Areopagu, 50 m visokem gričku, ki tvori eno izmed prvih visokih prižnic v Grčiji in s tem v Evropi.

Kaj je učil sv. Pavel in kako je hotel reformirati družino? Njegov program je bil predvsem religiozen in socialen. Tehniko, promet in navigacijo je pustil pri miru. Navigacije se je posluževal, da je mogel prepotovati tedanji svet. Sv. Pavel je poudarjal monoteizem proti panteizmu. Poudarjal je, da je Bog stvarnik, ki je različen od sveta, in da je svet različen od njega. Sicer pa, da smo tesno združeni z Bogom. V Njem živimo, se gibljemo in smo božjega rodu, iz enega so vsa človeška plemena. V ospredju njegovega nauka stoji Kristusovo trpljenje in vstajenje. Novo življenje si predstavlja tako-le: Mi smo vsi bratje v Kristusu, ker smo vsi udje njegovega telesa. Ni tu Juda, ne Grka, ni tu sužnja, ne svobodnega, ni tu moškega, ne ženske, zakaj vi ste vsi eden v Jezusu Kristusu. To je enotnost človeškega rodu. To je visok univerzalizem, o katerem je slutila stoična filozofija, pa ga ni mogla tako jasno izreči. Pri sv. Pavlu je človek nekaj svetega (hagios), sveta pa je tudi duša kot podoba božja. Zato zahteva svetost od vernikov na duši in na telesu. Telo ne sme služiti za orodje krivičnosti, ampak za orodje pravičnosti. V luči tega nauka morajo prenehati krvave igre gladiatorjev in razkomadanje ljudi po živinah.

V Rimu je zakon trpel. Zato sv. Pavel pridiga tudi o reformi zakona. Vzor za zakonsko življenje vidi v zvezi Kristusa s Cerkvijo. Možje, ljubite svoje žene, kakor je tudi Kristus ljubil Cerkev. Zahteva čistost in ljubezen. Možje so dolžni ljubiti svoje žene kakor svoja telesa. Vsak naj svojo ženo ljubi kakor samega sebe.

Materinstvo mu je nekaj svetega. Zveličala se bo s tem, da rodi otroke. Kakor je namreč žena iz moža, tako je mož po ženi, vse pa iz Boga. Noče, da mož prezira ženo. Poudarja, kako visoko je materinstvo in kako moramo radi materinstva spoštovati žene. Ženi ne dovoljuje kake posebne emancipacije. Ženi ne dopušča, da bi gospodovala nad možem. V bogoslužju in v cerkvi nima žena po sv. Pavlu besede. V cerkvi je dal besedo možu. Tudi sicer ne mara, da bi žena gospodovala nad možem.

Kjer je razporoka na dnevnem redu, postavlja tudi on jasno in resno moralno zahtevo. Žena naj se ne loči od moža. Če se pa loči, naj ostane neomžena ali naj se pa z možem spravi. Tudi mož naj žene ne odpušča.

Druga važna točka je suženjstvo. Jasno je, da suženjstva s potezo peresa ni mogel odpraviti v rimskem pravnem življenju. To institucijo, ki je tvorila nekaj del družbe, oziroma del gospodarskega življenja, je moral najprej omiliti. Pustil je institucijo obstojati naprej. Sužnjem pravi: »Bodite poslušni gospodarjem. Ne služite le na oko, ampak delajte iz duše, kakor Gospodu in ne ljudem.« Na gospodarje pa apelira: »Dajajte služabnikom, kar je pravično in primerno, ker veste, da imate tudi vi Gospoda v nebesih.« Filemonu, ki mu je bil ušel suženj, piše, pošiljajoč mu sužnja Onezina nazaj: »Onezina sprejmi kakor moje srce, ne več kot sužnja, ampak kot brata!« S tem je omilil doktrino o sužnjih. S tem je bil dan temelj za odpravo suženjstva.

Bogastva ne obsoja. Bogatinom priporoča, naj ne bodo visokih misli, naj ne upajo v negotovost bogastva, temveč v Boga, naj delajo dobro in radodarno delé od svojega. Sv. Pavel je ukazoval zbirke za uboge v Korintu in poslal darove v Jeruzalem. Toda ne z žalostjo ali po sili, zakaj veselega daritelja Bog ljubi.

O miloščini pravi, da je za delitelja milost, za prejemnika dobrot. Sv. Pavel jo priporoča, ker izenačuje socialne razlike. V tedanjem času je bilo veliko brezposelnih, to je takih ljudi, ki nič pravega ne delajo, ampak se ukvarjajo s praznimi rečmi. Tem pravi: »Kdor noče delati, naj tudi ne je!« Nič več »panem et circenses!«

Delo je bilo v starem Rimu predmet preziranja. Pri Judih pa je bilo delo popolnoma nasprotnega pomena. Judje so delo visoko cenili in so trdili, da je rokodelstvo potrebno za harmonični razvoj duševnih in telesnih sil. Pri Judih je bilo delo za učenjake potrebno, ker niso dobivali učnine. Tretjino dneva so porabili za studij, tretjino za molitev, tretjino za ročno delo. Sv. Pavel je moral delati. Bil je ponosen na to, da je s svojimi lastnimi rokami služil svoj kruh. Delal je šotore. Če so judovski učenjaki učili, so delali to zastonj.

Iz krogov brezposelnih se lahko razvije revolucija in kako nezadovoljstvo. Saj so bili sužnji vedno tleča iskra v organizmu rimske države, ki je mogla povzročiti eksplozije. Zato je bilo potrebno poudariti spoštovanje oblasti. Ko sv. Pavel piše Rimljanom, zelo poudarja spoštovanje oblasti: »Vsak človek mora biti oblastem pokoren«. Oblast je postavljena od Boga. Kdor se ustavlja oblasti, se upira božji naredbi. Oblast je božja služabnica. Menimo, da sv. Pavel poudarja oblast iz apologetičnih ozirov radi poganov. Prišel je bil namreč iz Palestine, iz tiste Palestine, katere prebivalci so bili znani kot nemirkoviči. Sv. Pavel se je bal, ko bo prišel v Rim kot Jud, da bodo vero, ki je bila neznana, in tudi njega smatrali

kot nekakega revolucionarja. Zato je pisal Rimljanom, kako je potrebno spoštovati oblast.

Kdor pride v Rim, naj gre prav gotovo obiskat cerkev sv. Pavla na cesti, ki pelje v Ostio. Ta cerkev je velikanska. Človeka kar prevzame. Vprašamo se, kako je mogel ta človek šibkega telesa priti do takega monumenta, in sicer v Rimu, ki je premagal svet. Da, Rim je premagal svet z orožjem, ki je podjarmilo orbis terrarum. Rim je premagal svet s pravom, ki je osvojilo vse kulturne narode, Rim je premagal svet predvsem z naukom križa, ki ga je pridigal sv. Pavel in ki ga je zalil s svojo krvjo in s tem posvetil korenike krščanske kulture. Sv. Pavel je pokazal Rimu, da se da svet zavojevati z Resnico in Ljubeznijo, in ta zmaga je najlepša.

RADO GRUM

UČITELJSKI TEČAJ ZA TRGOVSKE NADALJEVALNE ŠOLE

Današnje razmere in prilike, pa tudi razvoj naše trgovine in trgovskega šolstva sploh, nas silijo v to, da po dolgem molku izpregovorimo par besed, ki se tičejo izobrazbe učiteljstva za poučevanje na trgovsko-nadaljevalnih šolah.

Zadnji tak tečaj se je vršil leta 1919 v Ljubljani, na katerem se je usposobilo za pouk na trgovsko-nadaljevalnih šolah približno 20 učiteljev. Ti povečini sedaj delujejo na takih šolah, vendar je to število, četudi upoštevamo še one učitelje, ki so absolvirali tak tečaj l. 1912 v Gradcu — jako, jako majhno. Kajti razvoju naše trgovine sledi obenem porast trgovskega naraščaja in s tem potreba po otvoritvi novih gremijalnih trgovskih šol. V Dravski banovini imamo danes že 13 gremijalnih trgovskih nadaljevalnih šol, ki so nastale po veliki večini po prevratu. Te šole obiskuje danes 397 vajencev in 275 vajenk, skupno torej 672 člana trgovskega naraščaja. Ako upoštevamo to število in ga primerjamo z razvojem našega trgovstva, vidimo, da je to število še pravzaprav majhno in da bo treba v doglednem času misliti in delati na to, da se ustanove take šole po vseh večjih krajevnih centrih, predvsem pa na sedežih srezov. Te šole naj bi usposobljale naš trgovski naraščaj vsestransko za poklic, ki se mu hoče posvetiti, in naj bi ga vzgajale v pravem stanovskem duhu, da postane tako po dovršeni učni dobi vsak posameznik vreden član stanu, ki mu hoče pripadati.

V to svrho pa moramo imeti zopet za to usposobljeno učiteljstvo. Ni vse eno, kdo poučuje, važno in nujno je, da poučuje na teh šolah učiteljstvo, ki je za strokovni pouk trgovskih predmetov kvalificirano. Tako kvalifikacijo pa zamore dobiti učitelj edinole potom absolviranja tečaja za trgovsko-nadaljevalno šolstvo, ki je danes že tako neobhodno potreben. Če pomislimo, da imamo za 13 gremijalnih trgovskih šol in za 672 vajencev in vajenk le nezatno število usposobljenih učiteljev, uvidimo, da ni to v nikakršnem skladu in je nujno potrebno, da kraljevska banska uprava Dravske banovine ukrene še tekom

tega leta vse potrebno in razpiše ter odobri kredite za tečaj, ki naj bo namenjen učiteljstvu, ki se hoče posvetiti temu šolstvu.

Ker sem že prej izrazil željo, da bi se take šole ustanovljale po vseh večjih krajih, naj bi kraljevska banska uprava upoštevala pri namestitvah in premestitvah v kraje, kjer so trgovsko-nadaljevalne šole, predvsem za to šolstvo usposobljeno učiteljstvo in naj bi se pri tem posluževala člena 101, odst. 3 zakona o narodnih šolah. Na ta način bomo lahko dobili usposobljeno učiteljstvo tja, kjer ga v resnici tudi potrebujemo in bomo s tem dvignili to šolstvo na ono višino strokovne naobrazbe, ki jo današnja doba zahteva.

Na tem tečaju, ki se naj vrši specijelno za učiteljstvo nadaljevalnih šol, popolnoma ločeno od obrtnega tečaja, bi predavali zgolj priznani strokovnjaki-praktiki, ki bi podali učiteljstvu, recimo v štirih, petih tednih ono učno snov strokovnih predmetov, ki bo vsakega posameznega udeleženca v polni meri usposobila za pouk na teh šolah. Predmeti in učna snov, ki bi se na tem tečaju predavali, bi bili sledeči:

1. Trgovsko računstvo.
2. Trgovska korespondenca.
3. Trgovsko menično znanstvo.
4. Eno- in dvo stavno knjigovodstvo.
5. Po možnosti naj bi se udeležence opozorilo na zemljepisni pouk in jim dalo smernice, kaj je treba trgovskemu naraščaju iz tega predmeta.

Istotako je z lep opisjem v prvem razredu. Mimogrede naj se udeležencem tečaja omeni, da ne gre tu za pravi lep opis, temveč je treba pri tem predmetu gojiti ali okroglo, še praktičnejše pa tako zvano »Redis-pisavo«, ki jo potrebujemo za napise v izložbenih oknih in tudi drugače v trgovski praksi.

Dobro bi bilo tudi, da bi se pri tej priliki seznanilo udeležence s tehnično sestavo in uporabo pisalnih strojev, na kar moramo danes misliti. Tako predavanje bi prav rada in brezplačno prevzela kaka tvrdka, ki pisalne stroje razprodaja, udeleženci pa bi dobili vsaj temeljne pojme o strojepisju, kar je gotovo važno. Tudi o blagoznanstvu bi bilo treba izpregovoriti par besed, ne sicer v obliki predavanj, temveč naj bi se dalo le glavne smernice, da bo učiteljstvu znano, kaj in kako naj obravnava ta predmet.

Preidem k posameznim strokovnim predmetom, ki naj bi se predavali na tem tečaju.

1. Trgovsko računstvo: Denarne enote Jugoslavije in drugih držav. Angleški ter ruski utežni in merski sestav. Droblenje in debelenje. Procentni in obrestni računi. Važni trgovski izrazi. Družbeni in verižni računi. Diskontni, devizni in efektni računi. Blagovna nabavna in prodajna kalkulacija. Borza in določevanje kurzne vrednosti. Carina. Kontokorentni računi. (Vse z ozirom na trgovsko prakso.)

2. Trgovska korespondenca: Splošno o trgovskem dopisovanju in o trgovskih pismih. Naročila. Izvršitev naročil. Fature in računi, prejemna potrdila. Poizvedovalna pisma. Plačevanje. Menična pisma. Trgovski potniki in trgovski zastopniki. Ponudbe. Reklamacije.

Komisijaska kupčija. Opomini. Priporočila. Prijava in otvoritev trgovine. Opustitev trgovine. Čeki in čekovne nakaznice, klirinški promet s pošto hranilnico in drugimi denarnimi zavodi. Tekoči računi. Zadolžnice.

3. Trgovsko in menično znanstvo. Trgovina sploh in njena razdelitev. Trгоvec, tvrdka in trgovsko osebje in trgovski register. Trgovske družbe. Likvidacija in konkurz. Pripomočki, ki pospešujejo trgovino. Import in eksport. Trgovska bilanca. Carinski tarifi in listine.

Osnovni pojmi o menicah. Namen menice, vrste menice in njeni bistveni znaki, menični kolek in žiro, akceptacija, plačilo menice, proungacija, indosament, protest in regres, domiciliranje, izgubljene menice in menična tožba.

4. Knjigovodstvo: Splošno o važnosti knjigovodstva. Vrste knjigovodstva. Knjige in praktična uporaba. Princip eno- in dvostavnega knjigovodstva. Vknjiževanje praktičnih kupčijskih slučajev s prenašanjem. Zaključek knjig. Inventura. Računanje izgube — dobička. Bilanciranje. Ameriški journal.

To bi bile nekako glavne smernice, ki bi se naj po možnosti upoštevale pri določitvi učne snovi za ta tečaj.

V tečaj naj bi bili sprejeti predvsem priglašenci, ki že poučujejo na trgovsko-nadaljevalnih šolah, pa še nimajo strokovne usposobljenosti, in pa oni, ki imajo resen interes, se specijelno za to vrsto šolstva usposobiti. Kdaj se bo tak tečaj vršil in koliko priglašencev bo sprejetih, naj bo v slučaju ugodne rešitve tega vprašanja od strani kraljevske banske uprave, pravočasno objavljeno.

PETER SILEC

NEVARNE ČERI

Trgovsko življenje je v marsičem podobno plovbi po morju. Skrite čerí, nenadni viharji, zlasti pa trenutna lahkomiselnost kapitana ali mornarjev so upropastili že toliko in toliko ladij z dragocenimi tovorji in življenji.

Skrite čerí so v trgovcu speče strasti. Pokramljajmo o njih!

Čudno je, da so nekateri ljudje vedno žejni. Ob gotovem času morajo piti. Ako ne izpraznijo števila čaš vina ali kozarčkov žganja, ne morejo več niti misliti, kaj šele delati. Nervozni postanejo ali topi, brez energije in poleta, dokler nimajo v sebi zopet dovolj alkohola. A potem tudi niso normalni, nego so jim misli lahko zameglene, čustvovanje je razburjeno, kretanje nekontrolirano. Taki ljudje niso torej nikoli povsem samosvoji; njih duševna in telesna sposobnost je omejena, njih sprejemljivost zmanjšana, njih zanimanje za izobraževanje mrtvo, smisel za višje cilje, za umetnost ali za splošnosti koristno delo tuja ali smešna.

Sovražno se rogajo in posmehujejo, se čutijo vzvišene nad drugimi, ki ljubijo lepoto, knjige, slike, glasbo, predstave, izlete v naravo... Njim se zdi vse to naivno, otroško, »zeleno« idealno, nepraktično, trgovcu nepotrebno in celo škodljivo. Izogibljejo se torej družbe, v kateri so ljudje, ki govore o književnosti, umetnosti, vedi, novih izumih in odkritjih, in si poiščejo somišljenikov ob alkoholu.

Zakaj ž njimi jim je vedno veselo. Saj so vsi enako alkoholizirani. Kdor pa si vesele zabave ne more več predstavljati brez alkohola, je že na potu v prepad. Kdor ne more biti več vesel in srečen, ne da je vsaj nekoliko pijan, je izgubljen za višje cilje. Kajti alkohol ubija telesno in nравstveno, jemlje sposobnost in veselje do dela, omračuje duševno bistrost, slabi voljo in vest.

Ob tej čerí se je razbila že marsikatera trgovska ladja... trgovsko podjetje.

Često je pijančevanje še vzrok nečistovanja, spolne razuzdanosti, ki uniči še zadnje razvaline nekdanje ponosne življenjske ladje. Stara resnica pa je, da ni nič bolj neumnega, kakor si kupovati kesanje. Izpodtiklaj v mladosti je bil neštetokrat povod zgodnje smrti ali dolgotrajnega hiranja. Razbrzdanost v zreli dobi pa ugonobi rodbinsko harmonijo, mir in srečo v hiši, zastruplja deco, uniči do tal največja podjetja in imetja.

Nepotrebno je, da bi o teh dveh čeréh razpravljaj obširneje. Alkohol in seksus sta znana sovražnika in nešteto žalostnih vzgledov v življenju vidimo vsak dan. Oba ta dva sovražnika pa se približata trgovcu, obrtniku ali komurkoli vedno v obliki pohujšljive družbe. Zato lahko rečemo, da je družba najbolj opasna čer. »Povej mi, s kom občuješ, in povem ti, kdo in kakšen si.« Najbolj trezen in v vsakem pogledu soliden mož se v par mesecih izpremeni v plitkega veseljaka, pijanca in razuzdanca zaradi slabe družbe, v katero je zašel. Ponočevanje mu ohromi prožnost mišljenja, odločanja in delovanja; raztresen je, vedno utrujen, čmeren, prepirljiv, vsak napor mu je odveč, a srečen je le ob čaši in zapeljivkah. Podjetje pa je izgubilo kapitana in postalo igrača viharja...

Vsakogar, ki kakorkoli trguje, naskoči često tudi izkušnjava spekuliranja. Dokler se vzdržujejo prevzete obveznosti v pametnih mejah in dokler človeka izjalovljeni računi ne spravljajo iz duševnega in gospodarskega ravnotežja, je spekulacija pravilna. Pravilna pa je le, ako je trgovec dovolj temeljito računil in proučil razmere ter ni prekoračil meje. Premnogi ne iščejo prisluženega, nego darovanega dobička, lahko-miselno stavijo na morebitne bodoče dogodke in propadejo. Marsikdo je iz objestne spekulacije naglo zapravil imetje, ki so ga s trudom zbrali celi rodovi.

Za lahkomiselnega igrača na borzi, za ruletno mizo ali pri dirkah pa nima svet nikakega usmiljenja. Kdor hodi na led, ne da bi poznal njegovo debelino, je sam kriv, ako utone.

Pavel Lechner, odličen nemški trgovski strokovnjak, piše:

»Da bi imel le vsak trgovec to »srečo«, da bi se takoj pri prvi vratolomni spekulaciji temeljito zaletel! Potem bi ga za vedno minila lahkomiselnost. Poznal sem mladega, mnogo obetajočega trgovca, ki je prevzel po očetu vodstvo ugledne trgovine. Dotlej doseženi mirni čisti dobiček mu je postal kmalu premajhen. Hotel je hitro postati bogat. To pa je upal doseči s spekulacijo. Najprej je previdno kupil zalogo robe, ki jo je razpečaval in za katero se je obetal v kratkem dviganje cene. Tako se je tudi zgodilo. Cene so se dvigale in obetal se mu je znaten dobiček. Ako bi bil pameten, bi bil dobiček spravil. Toda spekulant ni nikoli zadovoljen. V pričakovanju, da bodo cene še naraščale, je še dokupil robe. Ali veter se je preokrenil: cene so začele padati in so padale bolj in bolj. Izguba je dosegla končno nesluteno višino, tvrdka je propadla in njen nesrečni vodja je izgubil vse, kar je imel.

Kdor si upa več, kakor je mogoče v normalnih razmerah, se podaja na šibko brv in skoraj izključeno je, da bi se rešil; po vrhu izgubi še slove realno solidnega trgovca in ves kredit. Brez kredita pa ni življenja.

Tudi pri nakupovanju vrednostnih papirjev je lahkomišelna spekulacija pogubonosna. Resni značaji se izogibljejo vsaki igri za denar. Tudi igranje za zabavo samo kvari nrvnost in značaj. Zaslužiti je mogoče pošteno le z rednim vztrajnim, premišljenim delom, ki nudi človeku več notranjega zadovoljstva kakor slučajno in brez truda pridobljeni denar. Utrjen značaj ne more nikoli občutiti dolgega časa, celo vedno prekratek mu je. Učiti se je treba neprestano, čitati, iskati novih poukov, opazovati uspehe velikih vzornikov, a predvsem vzdrževati popoln red po svojem kontorju, skladiščih, v trgovini, nad osebjem. Gospodar mora vse sam videti in slišati; kdor se zanaša na plačane posle, bo svojo zaupljivost trdo plačeval z izgubami.

Gospodar mora sam poznati svoje ljudi, njih sposobnosti, vrline, a tudi slabosti, jih pravilno uporabljati, da delujejo z radostjo in jih postavljati na pravo mesto. V trgovini ne odloča številnost uradnikov in sotrudnikov, pač pa prava izbira, njih vestnost, sposobnost, inicijativnost in poštenost. Največja armada, ako je zanič, ne izvojuje zmage; Napoleon I. je zmagoval vedno z majhno, a izvrstno armado; ko je izkušal srečo z ogromno, v naglici z vseh strani pobrano, neizvežbano in nezanesljivo vojsko, je propadel.

S smotrno razdeljenim delom se doseza povsod najbolj hitro najboljši in najcenejši uspeh. Vsako poslovanje pa treba izkušati, vedno iznova poenostaviti in izboljšati, da se doseza v krajši dobi in lažje isti uspeh. Kar se da prihraniti, je dobiček. Najugodneje kupiti in račune takoj ali čim prej plačati, je prvo stremljenje vsakega trgovca, ki hoče biti na naboljšem glasu. Kajti prvi zakon v trgovinstvu se glasi: »Plačaj svoje dolgove!«

A so ljudje, ki se ne drže pogodb in ki izkušajo imeti ves svet za norca. Dolgo se lahko izmikajo in se zatekajo kakor ladje v luke k raznim prebrisanim sleparstvom. Ali končno pa le zadenejo s svojo ladjico ob čer, in njihove nereelnosti je hitro konec.

Zločini, ki so kaznivi po jasnih zakonih, so obdani s širokim zaledjem, v katerem nekateri prav radi uživajo svojo razbrzdanost. Kretajo se tesno ob meji zločinstva, a zakon jih ne more zgrabiti. Vse mesto ve, kakšni poštenjaki so, in korektna družba se jih ogiblje. Toda njih premetenost si končno zlomi tilnik, da končajo v ječi ali preko morja.

Sleparske trgovine so, ki z lažnivo reklamo razpečavajo šund, sleparske tovarne, ki izdelujejo nerabno, a premeteno hvalisano in vsiljevano robo. Bottomly je celih 21 let sleparil angleško publiko, nazadnje pa je le prišel v ječo.

Mnogo je takih sleparjev, ki imajo dolgo časa neverjetno srečo, da najdejo dovolj neumnih žrtev. Končno pa jih le razkrinkajo.

Pameten trgovec bo vprašal najprej: Ali je firma poštena, reelna, solidna? Ali je zanesljiva? — Šele ko prejme odgovor, sklene kupčijo ali pa okrene hrbet.

Značaj je hrbtnica kredita. Kdor je nepristopen podkupljivosti, kdor ni lakomen in je nesposoben za umazano kupčijo, je človek značajan, ki mu lahko vse zaupaš. Toda preiskusiti ga moraš, kajti še vedno je resnica, kar je izjavil veleugleden minister:

»Na podlagi svojih žalostnih izkušenj smatram vsakega človeka za lopova, dokler me ni prepričal, da je poštenjak!«

Herbert N. Casson je zapisal: »Žalostno je, da slikajo časopisi zločine tako mikavno gostobesedno, a da pridiga cerkev moralo tako dolgočasno. Pa ni nič bolj zanimivega kakor povsem dostojno življenje in nič bolj utrudljivega in brezsmiselnega kakor življenje, ki je polno grehov in umazanij. Vsak človek mora misliti najprej nase, na svoj sloves, svoj vest, potem šele na svoj žep.«

(Nadaljevanje prihodnjic)

DRAGO POTOČNIK

FRANCOSKE KOLONIJE

(Konec)

V Aziji ima Francija, kakor že povedano, pet naselbin: Pondicherry, Karikal, Yanaon, Chandernagor in Mahe. Kolonije obsegajo samo 515 kvadratnih kilometrov in imajo 266.000 prebivalcev. Zunanja trgovina je znatna. Skozi ta mesta gre namreč tudi del indijske trgovine.

Največja tropična kolonija z bodočnostjo pa je Indokina. Indokina je v prvi vrsti velik producent riža in spada med najvažnejše izvoznike riža na svetu. Riž uspeva posebno v Kočini in v Tonkinu, sploh v krajih, kjer so velike namakovalne naprave. Najvažnejši izvozni premet Indokine je torej riž.

Indokina postaja pa tudi vedno važnejši izvoznik še drugih tropičnih proizvodov. Zlasti se je ondi razvila produkcija kavčuka, ki pa je sedaj, kakor po vsem svetu, v veliki krizi, v glavnem radi prevelikih investicij na podlagi preoptimističnih cenitev bodočega konsuma. Indokina postaja tudi v rudarstvu vedno bolj važna. Leta 1929 je producirala skoro 2 milijona ton najboljšega antracita (največ v Tonkinu). Večina tega premoga se izvažja. Toda tudi produkcija drugih rud se začinja dvigati. Veliko je tudi gozdno bogastvo Anama in Laosa.

Železniška mreža Indokine je dolga 2400 km in sega iz francoskega ozemlja tudi daleč na Kitajsko do Jinana. Danes vozi železnica na severu od kitajske meje na jug do srede kolonije do mesta Tourane. Od juga pa prihaja železnica od izliva Mekonga do Nhatranga, tako da je pričakovati v kratkem izgraditve vse transverzalne indokineške železnice. Plovba na Mekongu je znatna.

Zaradi svojega gostega prebivalstva, kajti na 711.000 km prebiva 19 milijonov prebivalcev, je Indokina velik rezervoar za ceneno delovno silo. Iz Indokine so že začeli prevažati delavce na francoska otočja v Oceaniji, kjer domačini niso za delo na plantažah.

Med francoska posestva v Aziji je prištevati mandatna ozemlja v Siriji, ali kakor jih imenujejo Francozi, Levantske države. To so države: Alaviti, Sirija, Sandžak Alexandrette, Djebel Drus in Libanon. Države segajo tja do Tigrisa do bližine Mosula (petrolej!). Glavni izvozni proizvodi so volna, bombaž, bombažne tkanine, svila, svileni kokoni itd. V teh deželah je bil francoski vpliv že pred vojno znaten, saj je tu delovalo veliko število redovniških francoskih šol. Tranzitna trgovina skozi Sirijo je znatna.

Francoska ozemlja v Oceaniji obsegajo celo vrsto skupin raznih otokov, največja pa je Nova Kaledonija, ki je bila najprej kaznjenska kolonija (kakor svoj čas Avstralija). Danes je na Novi Kaledoniji že mnogo plantaž, za katere pa morajo uvažati delavce, deloma z Jave, deloma iz Indokine. Posledice tega vvoza delavcev od drugod se opažajo v tem, da je deloma avtohtono prebivalstvo zopet začelo naraščati tako na Novi Kaledoniji kakor tudi na drugih otokih. Nova Kaledonija začinja v vedno večji meri izvažati kavo, kopro, bombaž in druge tropske proizvode, je pa tudi eden največjih producentov niklja in kroma.

Drugi najvažnejši otok je Tahiti (raj), kjer je najbolj izdatna produkcija kope, kakor tudi na ostalih otokih Oceanije. Najnovejša kolonijalna pridobitev Francije na podlagi izreka razsodnika (italijanskega kralja) je samotni otok Clipperton v sredi Tihega oceana, vendar bližje Mehiki, ki se je potegovala za otok.

Končno so še kolonije v Ameriki, ostanki velikega kolonijalnega posestva iz 18. stoletja. To sta predvsem otoka St. Pierre in Miquelon ob Novi Fundlandiji, ki imata pomen za francosko ribištvo, ki prihaja vsako leto na lov k Novi Fundlandiji. Nadalje ima Francija dva velika otoka v Antilih, to sta Martinique in Guadeloupe. Tu je znatna produkcija trsnega sladkorja, nadalje ruma, kave, kakaoa, vanilije itd. V Guajani pa ima Francija kolonijo na vzhodu na meji ob Braziliji. Francoska Guajana je najmanjša v primeri z angleško in holandsko in je še sedaj kaznjenska kolonija, kar zelo ovira gospodarski dvig dežele. Guajana bo lahko producirala veliko zlata. Mimogrede omenjamo, da se je že govorilo o tem, da bi Francija prodala oba velika otoka Ameriki, a jih Francijo v svoji svetovni politiki zelo potrebuje.

Pomen francoskih kolonij

Bogastva francoskih kolonij so znatna in videli smo tudi, da bi lahko kolonije prispevale še znatno večji del k francoskemu izvozu, kakor so tudi eden najboljših odjemalcev francoskih proizvodov. Francozi sedaj uvidevajo, da bodo morali veliko več storiti za gospodarski dvig kolonij.

Neprecenljive važnosti pa je za Francijo milijonsko prebivalstvo kolonij v vojaškem oziru, kar se je poznalo že v svetovni vojni, ko so stotisoči Alžircev, Senegalcev in Anamitov stali na evropskih bojnih poljanah za Francijo. Ogromna vrednost kolonij za Francijo je v tem, da lahko dobavljajo Franciji prepotrebne sirovine in jo tako osamosvoje inozemskega vvoza.

Posebne važnosti pa je politika Francozov v kolonijah. Francozi ne poznajo tako velikih rasnih predsodkov kakor Angleži v svojih starih kolonijah, pa tudi v novih. Francozi hočejo tudi iz ondotnih domačinov napraviti Francoze, in zanimivo je, da n. pr. na Antilskih otokih prav za prav ni čistih Francozov, pač pa večinoma mešanci in črnici, pa vendar so vsi Francozi in imajo celo svojega zastopnika v francoskem parlamentu, ki je letos prišel celo v ministrstvo kot državni podtajnik. Česa takega si v angleških kolonijah ni mogoče zamisliti. Duh, ki vlada po francoskih kolonijah, je čisto drugačen, kakor po angleških. Samouprave prav za prav v pravih kolonijah ni. Toda kolonije nimajo tudi samouprave za Evropece. V protektoratih n. pr. pa so Francozi prepustili vlado staremu fevdalnemu redu.

Kolonije napredujejo povsod z velikimi koraki. Vedno bolj se kolonialni svet evropeizira. Civilizacija gre naprej in ni več daleč čas, ko bodo stali kolonialni narodi na podobni stopnji kakor Evropa. Tedaj pride čas, ko bodo ti kolonialni narodi postali samostojni v vsakem oziru. Če to kolonialno politika kake države razume, potem stoji na dobri podlagi in bo gotovo lahko preprečila velike ekscese, ki že nastajajo ob tej preoditvi kolonialnega sveta.

NAŠE GOSPODARSTVO V APRILU IN MAJU 1931.

Od našega zadnjega poročila sem se je naš gospodarski položaj nekoliko izboljšal. V več panogah gospodarskega življenja imamo zabeležiti znake, ki kažejo, da je najhujše prestano, da je gospodarska kriza dosegla svoj višek in da se bližamo preokretu. Seveda bo treba prebroditi mnogo težkoč, ker je sedanja gospodarska kriza svetovnega obsega. Največjega psihološkega pomena, kar se bo kmalu pokazalo tudi drugod, pa je zakonska stabilizacija dinarja na podlagi sklenjenega velikega inozemskega posojila.

Izmed pozitivnih znakov omenjamo predvsem naraščanje cen na naših trgih. Po dolgem presledku smo v indeksu cen zabeležili dvig, ki sicer ni obsegal vseh panog, vendar pa je značilen za preokret na blagovnem trgu. Tudi mednarodni indeks se je začel polagoma ustaljevati, vendar še ne v vseh državah, kakor pričajo podatki za mesec april, ki jih objavljamo na drugem mestu.

Statistika Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani kaže, da je najbrže radi sezijških vplivov postal padec števila zavarovanih delavcev počasnejši. Kakor ugotavlja statistični oddelek urada samega, je gospodarska kriza prenehala naraščati in se je nekako stabilizirala. Omenja pa tudi, da zaradi kratke dobe statističnega opazovanja optimizem ni na mestu, zato je popolnoma razumljivo, če optimizem ni prevelik, kajti dana je možnost, da so ti pozitivni pojavi samo sezijškega značaja in ne pomenijo konjunktturnega preokreta, ki ga vse gospodarstvo tako željno pričakuje. Zlasti pri nas z nerazvito statistično službo, kjer je opazovanje konjunktturnih pojavov še tako mlado, je težko podati končnoveljavno sliko: diagnozo gospodarskega položaja. Naravno pa je tudi prognoza brez dobre diagnoze brezpomembna. Skušamo pa podati kolikor mogoče natančno sedanjo sliko, ker je brez poznavanja sedanjih razmer nemogoče sklepati na bodočnost.

Gotovo najvažnejši dogodek, od našega zadnjega poročila, je sklenitev inozemskega posojila. Vest je prišla prve dni tega meseca in koj je sledil dne 8. maja zakon o denarju kraljevine Jugoslavije, kar pomeni zakonsko in definitivno stabilizacijo dinarja. Sicer je bil naš dinar že od leta 1925 dalje fiktivno stabiliziran na sedanji višini, toda potrebna je bila tudi zakonska stabilizacija. Že l. 1928 so bila pogajanja za sklenitev velikega investicijskega in stabilizacijskega posojila, pripravljeno je bilo vse za zakonsko stabilizacijo dinarja, toda nesrečni dogodek v Narodni skupščini je onemogočil to delo. Sedaj je vkljub protiakciji francoskih imetnikov turških posojil in vkljub drugim nasprotnikom uspelo dobiti večje inozemsko posojilo, čegar svrha je predvsem stabilizacija dinarja, oziroma odplačilo dolga države pri Nar. banki. (O tem se je vodila že dolgotrajna polemika v listih in nekateri so celo predlagali, naj država tega dolga enostavno ne prizna, kar pa seveda nasprotuje osnovnim pravnim načelom. Op. uredništva.) Kar se tiče pogojev tega posojila, je bilo že dosti o tem govora v dnevnikih in zato nima pomena še na tem mestu podrobneje razpravljati o njih. Omejiti se hočemo le na par konstatacij glede gospodarskih posledic stabilizacije dinarja. Predvsem bo Narodni banki omogočeno začeti tako kreditno politiko, ki bo bolje odgovarjala potrebam denarnega trga in ji tudi omogočala boljšo kontrolo trga. Vsekakor je nadalje tudi pričakovati, da bodo prenehale slabe posledice dosedanjega stanja naše valute, ki so se kazale deloma v nekakem begu kapitala, če to moremo sploh imenovati beg kapitala, namreč del nakupov dolarskih papirjev. Na drugi strani bo prehod kapitala v takzvene stvarne vrednosti, to je nepremičnine, prenehal in šel v plodo-

nosnejšo naložbo. Vse to bo poleg dotoka inozemskega kapitala, ki bo v vedno večji meri pritekal na naš trg, imelo za posledico znižanje obrestne mere, posebno za dolgoročne kapitale, katere ravno potrebuje naš trg v tako veliki meri. V tem leži za naš denarni trg največji pomen stabilizacije, ker nam je pričakovati znatnejšega oživiljenja vsega gospodarskega življenja radi znižanja obrestne mere.

Izmed dejstev, ki so važna za naše gospodarstvo, je omenjati, da je prišlo do sporazuma med Trboveljsko premogokopno družbo in državnimi železnicami, kar pomeni zopetno vzpostavitev dela v premogovnikih naše banovine, (to se je deloma tudi že izvršilo) in bo imelo gotovo blagodejen vpliv na razvoj našega gospodarstva.

Nadalje je bila še pred veliko nočjo podpisana v Pragi med našo državo in Češkoslovaško trgovinska pogodba. Podrobnosti v času, ko to pišemo, še niso znane. Pripisovati pa ji moramo velik pomen, to pa ne samo radi tega, ker zavzema Češkoslovaška odlično mesto v naši zunanji trgovini, pač pa, ker gre za nove principe v trgovinski politiki, pri čemur je odlično udeležena ravno naša država. — Gotovo trgovinsko-politični največji dogodek od našega zadnjega poročila sem pa je napoved carinske unije med Nemčijo in Avstrijo. Ta pogodba nima samo izključno gospodarskega značaja, pač pa tudi političnega, saj je bila o tem tudi debata že v Ženevi. Kar se tiče slovenskega gospodarstva, moramo biti glede nje skrajno previdni, ker nam bo stala nasproti ogromna gospodarska enota, ki bo gotovo imela drugačne ekspanzijske možnosti k nam, kakor jih imata sedaj ločeni Avstrija in Nemčija. Avstrija in Nemčija bosta predstavljali največjo gospodarsko velesilo v Evropi in bosta gotovo lažje zasledovali tudi svoje politične cilje, kateri se gotovo skrivajo za gospodarskimi. Saj na primer Avstrija nikdar svojih notranjegospodarskih težkoč ne pozabi porabiti za svoje politične svrhe. Ravno slučaj in sanacija Creditanstalta na Dunaju sta pokazala, da gre Avstriji samo za doseg političnih ciljev.

Predno se podrobneje bavimo s položajem našega gospodarstva, navajamo par podatkov o

svetovni produkciji in trgovini

v preteklem letu.

Po angleškem Economistu posnemamo, da je znašala industrijska produkcija v tehle državah (produkcija v letu 1924 je vzeta za 100):

	1928	1929	1930
U. S. A.	116·8	125·3	102·1
Anglija	105·5	111·8	103·3
Francija	116·5	127·5	129·6
Nemčija	144·9	147·4	124·4
Švedska	105·8	129·8	126·0
Kanada	149·1	166·4	141·4

V največji meri je torej nazadovala produkcija v Zedinjenih državah Severne Amerike (za 18·5% v primeri s prejšnjim letom), nato v Nemčiji (za 15·6%) in v Kanadi (za 15·0%). Manjšega obsega je bilo nazadovanje v Angliji in na Švedskem. Nasprotno z vsemi ostalimi državami pa je pokazal francoski indeks izvestno povečanje produkcije. Toda v poslednjih mesecih preteklega leta se je začela svetovna gospodarska kriza v vedno večji meri javljati tudi v Franciji in tudi produkcija je začela nazadovati.

Nadalje so zelo zanimivi podatki, ki jih objavlja nemška revija »Wirtschaft und Statistik« o svetovni trgovini v preteklem letu. Po teh podatkih je znašal uvoz 48 držav v preteklem letu 107·3 milijarde mark (1929 132·1), izvoz pa 96·4 (1929 121·2) milijarde mark. Uvoz je torej padel za 18·7%, izvoz pa za 20·5%. Omeniti je treba, da obsega teh 48 držav sedem osmin vse svetovne trgovine. Najmanje za polovico je ta padec zunanje trgovine pripisovati nazadovanju cen najvažnejših predmetov svetovne trgovine. Kajti indeks cen v Angliji je bil v letu 1930 za 12·4% nižji kot v letu 1929, v Ameriki pa za 10·5%. Kar se tiče količine svetovne trgovine, pa je računati, da je lani nazadovala za 7—9 odstotkov. Nazadovanje je razvidno tako pri evropskih kakor pri izvenevropskih državah. Pri izvenevropskih državah je bilo pa nazadovanje približno še enkrat večje kakor pri evropskih državah. Naraščanje evropskega deleža na svetovni trgovini, ki ga opažamo že od leta 1927 dalje, se je torej v letu 1930 nadaljevalo. V dokaz navajamo tele podatke: Evropski izvoz je padel lani za 14·8%, izvenevropski pa za 27·2%, uvoz je v Evropi nazadoval za 14·3%, v izvenevropskih državah pa za 25·7%.

Denarni trg

Izkazi Narodne banke v mesecih: marec, april in maj pričajo, da je devizni in zlati zaklad banke ostal v glavnem neizpremenjen. Tendenca obtoka bankovcev je nazadujoča. Prav znatne fluktuacije pa beležijo žiro-računi, vendar je v splošnem nagibanost usmerjena bolj navzdol, kakor navzgor. V tem poročilu moremo glede bližnje zakonske stabilizacije omeniti samo dejstvo, da bodo odslej izkazi izkazovali faktično stanje deviznega zaklada, da ne bo treba kakor doslej te postavke posebej izračunavati.

V naslednjem navajamo postavke izkazov Narodne banke, v kolikor so bili objavljeni od našega zadnjega poročila (vse v milijonih Din):

	zlato in devize	bankovci	obveznosti
31. decembra 1930	1.834.4	5.396.5	862.8
28. februarja 1931	1.574.9	4.916.5	829.9
8. marca 1931	1.533.3	4.887.3	814.6
15. marca 1931	1.513.2	4.768.3	875.2
22. marca 1931	1.522.3	4.645.5	953.9
31. marca 1931	1.499.7	4.728.8	952.3
8. aprila 1931	1.501.3	4.847.0	820.7
15. aprila 1931	1.509.9	4.685.6	1.011.0
22. aprila 1931	1.514.1	4.583.5	1.063.3
30. aprila 1931	1.526.4	4.691.8	1.001.8
8. maja 1931	1.516.4	4.808.7	884.7
15. maja 1931	1.563.2	4.720.0	981.9

Druga važna institucija denarnega trga je Državna hipotekarna banka. Njen pomen postaja za naš denarni trg vedno večji. Njene bilančne postavke kažejo, da prihaja ves dotok tujih sredstev iz tuzemstva, nasprotno pa polagoma padajo inozemske obveznosti zaradi amortizacije. V doglednem času pa je gotovo, da bo banka poiskala nova sredstva za svoje vedno obsežnejše delo na zunanjih tržiščih kapitala, kar bo ravno omogočila sedanja zakonska stabilizacija dinarja.

Glavne njene postavke so izgledale v milijonih Din sledeče:

	31. dec. 1930	28. febr. 1931	31. marca 1931
gotovina in naložbe	120.2	304.8	225.0
posojila	2.972.1	2.967.7	2.978.2
tuzemska tuja sredstva	2.228.5	2.286.3	2.295.3
inozemska tuja sredstva	966.3	966.3	932.7

Gotovo najvažnejši dogodek na našem denarnem trgu pa je nova ureditev obrestne mere za vezane vloge v Sloveniji. Doslej je znašala pri bankah, regulativnih hranilnicah in večjih zadrugah obrestna mera za vezane vloge 6 in pol %. Po novem sporazumu z dne 30. marca se bo pa obrestovanje za vezane vloge pri omenjenih zavodih znižalo na 6%. Pričakujemo seveda, da bodo denarni zavodi v interesu narodnega gospodarstva znižali primerno tudi obrestno mero za kredite, da tako pospešijo gospodarsko delavnost.

Promet Pošte hranilnice še vedno narašča, kar je pripisovati zlasti pritegnitvi čim večjega števila novih računov k poštočokovnemu prometu. Tudi hranilne vloge se radi smotrene propagande stalno dvigajo in so presegle že četrtiljarde Din: znašale so točno na koncu meseca aprila že 253 milijonov Din. To je svota, s katero razpolaga le malokaterata banka v naši državi, regulativni hranilnici pa le dve (Ljubljana in Zagreb).

Razvoj Poštne hranilnice izkazuje letos tele rezultate (vse v milijonih Din, za vloge stanje na koncu meseca):

	Promet		Vloge	
	1931	1930	1931	1930
januar	5.451.2	5.089.5	883.9	852.2
februar	4.719.3	4.569.5	848.1	845.7
marec	5.155.0	4.881.5	847.0	816.0
april	5.301.0	5.056.8	792.1	808.7

Da se razvojna linija našega gospodarstva v kljub gospodarski krizi giblje navzgor, dokazujejo ravno številke prometa Poštne hranilnice, kajti v prvih štirih mesecih t. l. je znašal promet 20 milijard 626.5 milj. Din v primeri s 19 milijardami 597.4 milj. Din v istem času leta 1930.

Na efektivnem trgu nismo zabeležili nobenih posebnih dogodkov. Tečaji se niso dosti izpremenili. Glede prometa dolarskih papirjev bi bilo važno omeniti,

da izdaja sedaj dovoljenja za njih nakup finančno ministrstvo. Vendar pa še tudi naprej prihajajo v našo državo večje količine tega papirja. Promet je na naših borzah še vedno znaten, nadalje pa je zanimivo, da se nahajajo skoro vsi državni papirji vedno bolj v trdnih rokah in ne prihajajo v poštev za špekulacijo. Promet v 7% investicijskem posojilu je n. pr. prav majhen in je celo v novovpeljanih begl. obveznicah marsikdaj večji. Tudi vojna škoda ne beleži večjih izprememb. V ostalem navajamo podatke o gibanju tečajev na zagrebški borzi v zadnjih mesecih, ki potrjujejo naše trditve:

	7% inv. pos.	vojna škoda	8% Bler. pos.	7% Bler. pos.
28. februarja	86·50 — 87·50	416·50 — 417·—	92·— — 92·50	81·75 — 82·—
31. marca	88·75 — 89·—	425·— — 425·50	92·— — 93·50	82·625 — 82·75
30. aprila	88·— — 88·50	425·50 — 426·50	93·— — 93·25	83·— — 83·25
22. maja	87·25 — 87·75	420·— — 421·—	90·50 — 92·—	82·75 blago

Kar se tiče gibanja tečajev, je zabeležiti važno dejstvo, da se pri naših dolarških papirjih vedno bolj pozna neodvisnost trga od inozemstva. Posebno pri 7% obveznicah Državne hipotekarne banke (tako imenovane Seligmanove) se pozna, da je v našo državo že prišel gros tega papirja in da se zato tečaj razvija samostojno brez ozira na newyorški in londonski tečaj in da je presegel že tečaj 7% Blerovega državnega posojila. Sicer trdi poročilo banke za leta 1930 samo, da je v Jugoslavijo emigriralo za poldrug milijon dolarjev njenih obveznic, vendar smatramo, da je ta svota znatno večja, ker mnogo interesentov drži papirje v Newyorku in naravno niso registrirani pri nas.

Svetovni denarni trg je še vedno v znaku padanja obrestne mere, ki je dosegla že neverjetno nizko stopnjo. Vsi gospodarji zato pričakujejo, da je najnižje stanje doseženo in da skoraj ni mogoče iti še nižje. Seveda bo bodočnost pokazala, v koliko je ta trditev resnična. Tako je ta mesec Federalna rezervna banka v Newyorku znižala svojo oficijelno obrestno mero od dveh odstotkov na poldrugi odstotek. Newyorku je sledila Bank of England, ki je radi svojega ugodnega statusa sklenila par dni za Newyorkom iti od 3 na 2 in pol odstotka. Razumljivo je, da vsa ostala denarna tržišča zasledujejo pozorno ta razvoj denarnega trga, ker smatrajo, da je najhujša kriza prestana. Vprašanje je, kako se bo razvijala obrestna mera v Franciji, ki znaša sedaj (oficijelna) 2% in če bo Francija podpirala saj kolikor toliko izvoz kapitala, kajti edino Francija je danes v stanju zadostiti kreditnim potrebam sveta. To uvidevajo celo Nemci in zato ravno tako apelirajo na sodelovanje s Francijo, ker se zavedajo, da je Francija danes tudi prva gospodarska velesila na kontinentu in ne samo politična. Zato forsirajo prijateljstvo s Francijo, čeprav obenem ne pozabljajo na Anglijo, še manj pa seveda na Ameriko. Prva je doslej sledila angleškemu vzgledu Nizozemska z znižanjem obrestne mere.

Naša zunanja trgovina in cene

Sedaj so objavljeni podatki o naši zunanji trgovini za prve tri mesece t. l. Iz teh podatkov je razvidno, da je obseg naše zunanje trgovine v prvih treh mesecih t. l. ponovno nazadoval. To nazadovanje je obetno tudi v količini in kaže, da je tudi naša država vedno bolj prizadeta od svetovne gospodarske krize. V mesecu februarju t. l. (za januar gl. »Naše gospodarstvo v februarju in marcu 1931«) je znašala pasivnost naše zunanje trgovine 55·2 milj. Din, v marcu pa radi povečanja uvoza celo 101·3 milj. Din. Skupno je v prvih treh mesecih t. l. znašal naš uvoz 243.976 ton v skupni vrednosti 1341·0 milj. Din (v istem času lani 298.360 ton za 1740·5 milj. Din). Uvoz je torej nazadoval po količini za 18·13%, po vrednosti pa za 22·9%. Nadalje je v prvih treh mesecih t. l. znašal naš izvoz 755.118 ton za 1.159·1 milj. Din v primeri s 1.175.285 tonami in 1.696·0 milj. dinarjev v prvih treh mesecih lani. Izvoz je torej padel po količini za 35·75%, po vrednosti pa za 31·66%. Vidimo torej, da je od naše zunanje trgovine najbolj prizadet naš izvoz: kajti svetovna gospodarska kriza je zajela zlasti države, ki izvažajo sirovine, kajti cene slednjih so izredno nizke, kakor tudi cene agrarnih proizvodov. Nasprotno tvorijo največji del našega uvoza (v prvem četrtletju 1931 70·89%). Mimogrede omenjamo, da je vrednost izvoza industrijskih izdelkov padla v primeri z odgovarjajočim četrtletjem lani skoro za polovico, odstotni delež pri našem izvozu pa je padel od 9·54 na 7·78% vsega našega izvoza.

Statistika naše zunanje trgovine po posameznih državah nam kaže dejstvo, ki smo ga lahko napovedali že iz lanskoletnih rezultatov: Nemčija je postala naš največji uvoznik, kajti vrednost uvoza iz Nemčije k nam se sicer ni povečala, pač pa je Nemčija prehitela Českoslovaško, katere nazadovanje je bilo znatnejše in

nemški odstotni delež je narastel od 15·12 na 18·05%, torej za skoro cele 3% ali približno petino. Druga zanimiva in važna ugotovitev je vkljub nazadovanju celinega izvoza povečanje izvoza v Češkoslovaško radi brezpogodbenega stanja med Madjarsko in Č. S. R. od 81 milj. Din v prvem četrtletju 1930 na 108 milj. Din v prvem četrtletju 1931. Še bolj pa je narastel odstotni delež: od 4·78 na 9·31%.

V ostalem navajamo tele številke (v milj. Din):

	Uvoz		Izvoz	
	1931	1930	1931	1930
januar	410·3	560·9	384·1	616·2
februar	388·3	521·1	333·1	480·8
marec	543·2	658·5	441·9	599·0

Cene na svetovnih trgih se še niso ustalile, čeprav mnogo znakov kaže, da je najnižji nivo dosežen in da dalje cene ne bodo nazadovale. Seveda je razvoj še negotov, ker ne poznamo vseh faktorjev, ki bodo odločilno vplivali na cene agrarnih proizvodov in sirovin, ki so najbolj prizadete v krizi. Cene na svetovnih tržiščih so se po podatkih prof. Irvinga Fischerja razvijale sledeče (podlaga so cene v letu 1928 = 100):

	januar 1931	februar	marec	april
U. S. A.	79·3	77·5	77·3	71·3
Anglija	73·0	71·4	71·3	71·3
Francija	84·5	84·2	83·9	84·3
Nemčija	82·6	80·7	82·0	82·1
Italija	73·9	72·9	72·4	71·8
Jugoslavija	75·7	74·8	74·6	75·5

(Za Jugoslavijo smo vzeli podatke Narodne banke, njen indeks temelji na cenah leta 1926).

Mednarodni indeks se je torej v aprilu deloma dvignil, v nekaterih državah in tudi pa je še vedno padal, tako v severnoameriških Združenih državah in v Italiji. V Angliji je ostal indeks neizpremenjen, dvignil pa se je v Franciji in v Nemčiji. Nadalje je iz teh podatkov razvidno, da ni bil padec več tako stalen in znaten kakor v prejšnjih mesecih.

Objavljeni indeks cen Narodne banke priča za marec in april, da so cene sicer v marecu še nazadovale, toda indeks industrijskih proizvodov se je dvignil in tudi padec v ostalih skupinah ni bil več tako znaten. V februarju pa je nastopil preokret in cene rastlinskih kmetijskih proizvodov kakor tudi industrijskih so se dvignile in tako je bila posledica tega dviga tudi naraščanje celotnega nivoja cen, ker je dvig prekoračil padec cen živine in mineralnih proizvodov. Predvsem moramo na naših trgih ugotoviti evrstočo žitnih cen, kajti pšenica se je dvignila, ker boljšega blaga primanjkuje in ker so dovozi slabi pri razmeroma znatnem povpraševanju, na približno 200 (po kakovosti notira danes 197·50—215). Na drugi strani pa indeks industrijskih proizvodov kaže, da se cene predmetov, katere moramo večinoma uvažati, na svetovnih trgih začenjajo dvigati. Naravno je dvig cen prišel do izraza tudi v indeksu uvoznih in izvoznih predmetov. Vendar pri izvoznih predmetih nima tako velikega pomena, ker je znano, da je izvoz žita in moke zelo majhen, ker je ves naš presežek že bil prodan v prejšnjih mesecih. Mimogrede omenjamo, da bodočnost žitnega trga ni nič kaj rožnata. Posejana površina se na svetu ni dosti zmanjšala, vse računa, da bo letošnja žetev prav dobra. Vprašanje pa je seveda tudi, kaj bo naredila Rusija, ki je že doslej znala napraviti take zmešnjave na blagovnih trgih vsega sveta.

Naš indeks cen se je od našega zadnjega poročila sem razvijal sledeče:

	januar 1931	februar	marec	april
rastlinski	71·7	73·3	73·5	77·6
živalski	82·8	78·1	77·4	75·4
mineralni	84·9	82·1	80·2	77·4
industrijski	72·8	72·1	72·6	73·9
skupni	75·7	74·8	74·6	75·5
uvozni	72·5	71·1	70·7	71·6
izvozni	76·2	74·9	74·1	75·5

Zaposlenost

Že prej smo spregovorili par besed o statistiki OUZD v Ljubljani. Sedaj zopet navajamo število njegovih članov, da tako nadaljujemo objave iz prejšnjih števil. Število zavarovancev je znašalo:

	1929	1930	1931
januar	84.670	90.298	87.635
februar	83.520	90.736	86.731
marec	84.620	92.989	86.703
april	89.139	96.584	90.775

Ustanovitveno gibanje

Sestavili smo pregled novoustanovljenih družb z omejeno zavezo v naši banovini. Iz tega pregleda je razvidno, da je bilo v zadnjem četrtletju lani ustanovitveno gibanje živahno, čeprav je treba številke radi ustanovitve 1 družbe z glavnico 5 milijonov Din (ki pravzaprav ne pomenja novega podjetja, pač pa je bila ustanovljena za prevzem že obstoječe navadne trgovske tvrdke) za to svoto reducirati v svrhu primerjave.

Novih družb z omejeno zavezo je bilo ustanovljenih (kapital v tisočih Din):

	1929		1930		1931	
	število	kapital	število	kapital	število	kapital
1. četrtletje	19	1.054	18	1.790	12	542
2. četrtletje	22	840	15	654		
3. četrtletje	25	1.181	27	2.764		
4. četrtletje	23	2.330	23	6.250		

Kakor smo že omenili, je bila v zadnjem četrtletju lani vpisana v trgovski register ena družba z glavnico 5 milj. Din, ki je tako postala največja družba z omejeno zavezo v državi (zadnja največja, o kateri smo poročali, je imela glavnico poldrug milijon Din). To je kapital, ki presega kapitale večine naših delniških družb, saj imamo velika industrijska podjetja le s par milijoni delniške glavnice. Ta visoka številka kaže tudi, kakor važne in velike so družbe z omejeno zavezo kot oblike podjetniškega udejstvovanja.

Ljubljana, 22. maja 1931.

TO IN ONO

Stečaji in prisilne poravnave v mesecu aprilu 1931

Društvo industrijalcev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za mesec april 1931 sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečenega leta):

1. Otvorjeni konkurzi:

V Dravski banovini 4 (3), v Savski banovini 5 (5), v Vrbaski — (1), v Primorski 2 (2), v Drinski 2 (4), v Zetski 2 (—), v Dunavski 6 (6), v Moravski — (19), v Vardarski 6 (6), Beograd, Zemun, Pančevo — (4).

2. Otvorjene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 8, Savski —, Vrbaski —, Primorski 3, Drinski 4, Zetski 2, Dunavski 23, Moravski 1, Vardarski 3, Beograd, Zemun, Pančevo 3.

3. Odpravljeni stečaji:

V Dravski banovini 9 (4), Savski 3 (—), Drinski 4 (2), Zetski 1 (—), Du-

navski 7 (4), Moravski 2 (4), Vardarski 6 (5), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (—).

4. Odpravljene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini —, Savski 2, Vrbaski —, Primorski —, Drinski 1, Zetski —, Dunavski 4, Moravski —, Vardarski —, Beograd, Zemun, Pančevo —.

Banovinski proračuni

Banovinski proračuni za leto 1931/32 znašajo skupno 1.015.151.605 Din. Ministrstvu predloženi proračuni pa so dejansko znašali 1.280.000.000 Din in jih je ministristvo znižalo torej za 264 milijonov 848.395 Din.

V prvem letu banovin, to je 1930/31, so znašali banovinski proračuni 1 milijardo 56.500.000 Din, medtem ko so skupni izdatki oblastnih in srezkih samouprav bili v letu 1929 — 900.400.000 dinarjev. Povišek je znašal torej že v prvih banovinskih proračunih 156 milijonov dinarjev, odnosno 17·30%, med-

tem ko se izdatki proračunov 1931/32 znižali napram 1930/31 za 41·3 milijonov dinarjev, odnosno 4%.

Proračuni posameznih banovin za leto 1931/32 znašajo:

Vardarska	74·7 milijonov Din
Vrbaska	56·8 " "
Dravska	151·8 " "
Drinska	123·3 " "
Dunavska	160·6 " "
Zetska	69·4 " "
Moravska	88·0 " "
Primorska	70·1 " "
Savska	220·4 " "

Kar se tiče novega proračuna banovinskih izdatkov, tvorijo 51·5% dohodki iz banovinskih davščin, 23·3% pa odpade na državno dotacijo.

Banovinska doklada na državne neposredne davke je proračunjena na 211·8 milijonov Din; odkupnina kuluka pa je predvidevana na 50 milijonov dinarjev; banovinske trošarine za 6·5 milijonov višje nego 1930/31 in bodo dale 166·4 milijonov Din (16·4% vseh dohodkov). Na taksah in ostalih banovinskih davščinah so predvideni dohodki s svoto 78·2 milijonov Din.

Državni proračun za leto 1931/32

Državni proračun za leto 1931/32 znaša skupno 13.210.303.954 Din in je za 137.709.206 Din manjši od lanskoletnega proračuna. Na posamezna ministristva odpade izdatkov: Vrhovna državna uprava 332.167.032 Din. — Invalidske podpore 240 milijonov Din. — Pokojnine 860 milijonov Din. — Ministrstvo pravde 446.511.986 Din. — Ministrstvo prosvete 872.166.734 Din. — Ministrstvo zunanjih poslov 159.511.470 Din. — Ministrstvo financ 411.285.636 Din. — Ministrstvo vojske in mornarice 2 milijardi 522.888.333 Din. — Ministrstvo za zgradbe 398.690.069 Din. — Ministrstvo prometa 109.302.895 Din. — Ministrstvo poljedelstva 102.850.656 Din. — Ministrstvo trgovine in industrije 72.902.879 dinarjev. — Ministrstvo socialne politike 243.408.873 Din.

Delovni trg v Evropi

Mednarodna trgovska zbornica je izdala v posebni knjigi obširen pregled o gospodarskem položaju v letu 1930. Med drugim obravnava poročilo tudi delovni trg v posameznih evropskih in izvenevropskih državah, pa prinašamo radi zanimivosti kratak izveček:

V Belgiji je v pričetku tekočega leta nastopila velika brezposelnost. 3. ja-

nuarja je bilo 63.585 brezposelnih in 117.167 deloma zaposlenih.

V Nemčiji je privedlo gospodarsko oslABLjenje k znatni redukciji delavstva, kar je povečalo brezposelnost. Skupno število brezposelnih je znašalo konec 1929 — 2.895.000, 1930 povprečno 4.439.000 in je doseglo v pričetku letošnjega leta skoraj 5 milijonov, to je — sedmi del pridobitno zmožnih je izločeno iz gospodarskega procesa. Močnemu padcu indeksa življenjskih potrebščin in sicer od 154 v letu 1929 na povprečno 141·6 točk v letu 1930 in radi skrajno neugodne konjunktore je sledilo tudi znižanje mezd.

Tudi v Estoniji se je položaj na delovnem trgu vidno poslabšal. Število v industrijskih podjetjih zaposlenega delavstva se je znižalo za 4·4%; zlasti močno nazadovanje pa kažejo usnjena industrija (30%), tekstilna industrija (12%) in lesna industrija (10%). Mezde so ostale doslej neizpremenjene.

Na Finskem mnogo let po vojni niso poznali nikake brezposelnosti, pa se tudi sedaj položaj v splošnem ni poslabšal, izvzemši v stavbni stroki, ki je povlekla za seboj depresijo v nekaterih industrijah.

Delovni trg v Grčiji ni preživeljal ostre krize, ki jo moremo zabeležiti skoraj v vseh industrijskih državah. Dejansko v Grčiji brezposelnosti ni. Vzrok temu so velika javna produktivna dela, kakor graditev cest, vodovodov, osuševanje itd., pri katerih je zaposlenih 40—50.000 delavcev.

Mala brezposelnost se opaža le v vrstah trgovskih nastavlencev. Skupno število brezposelnih znaša le okrog 20 tisoč.

Tudi v ostalih evropskih državah se je preteklo leto pojavilo v vedno bolj pereči obliki vprašanje delovnega trga. Opažati pa je v splošnem, da so prizadete predvsem industrijske države.

Brezposelnost je posledica povojnega časa. Glavne industrijske države, Združene države severne Amerike, Nemčija, Francija, Italija, Anglija, Belgija in Holandija štejejo okroglo 15 milijonov brezposelnih.

Celokupna železniška mreža

Po zadnji statistiki znaša celokupna železniška mreža na svetu 1.255.080 km, od katerih odpade na Ameriko 606 tisoč 602 km, Evropo 406.801 km, Azijo 124.636 km, Afriko 67.607 km in na Avstralijo 49.434 km.

D R U Š T V E N E V E S T I

Trgovsko društvo »Merkur« za Slovenijo ob petdesetletnici Gremija trgovcev v Ljubljani

Govor predsednika dr. F. Windischerja na slavnostnem občnem zboru.

Na današnje jubilejno slavje Gremija trgovcev prihajam s pravo radostjo. Odkar sem ob pričetku našega stoletja stopil v našo gospodarsko službo in kmalu nato v upravo Slovenskega trgovskega društva »Merkur«, sem imel ves čas tesne in prijetne zveze z najstarejšo trgovsko gremijalno organizacijo na slovenskih tleh. Osebito potom Slovenskega trgovskega društva »Merkur« smo bili z Gremijem trgovcev v Ljubljani nepretrgoma v pristrčni zvezi in smo včasih skupaj, včasih vsak po svojih potih si prizadevali, da povzdignemo veljavnost našega domačega trgovanja in naše trgovine in da pridobivamo in branimo pravice naših trgovinskih gospodarjev in njih sotrudnikov. Današnji Vaš praznik je znamenit dan za celokupno naše gospodarstvo, pa mi je ljuba prilika, da Vam smem in morem izrekati v imenu Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo pristrčne čestitke za veliko delo, ki ste ga opravili v preteklosti s svojo prizadevnostjo, pa da Vam hkratu izrekam iskrene želje za vedro in uspešno bodočnost. Gremij trgovcev more s ponosom gledati na svojo petdesetletno veliko delo, ponašati se sme s svojimi lepimi tradicijami ter sme imeti prepričanje, da so zanj utemeljeni in upravičeni izgledi za koristno in plodno udejstvovanje v prihodnosti. V sleherni organizaciji je danes delo težavno in nehvaležno, ker je rado preveč kritike in premalo smisla za dejansko sodelovanje v korist občestva, ali vodniki ne smejo izgubiti kljub vsem neprilikam dobre volje in veselja za delo. Pridejo zopet boljši časi z večjim altruizmom, ali skrb mora navdajati nas vse za našo trgovsko mladino. Ljubeznivo pozornost ji bo posvečati v časih, koji prete nevarnosti vseh vrst. Vnemati jo bo za pridno delo v kupčiji in za strokovno dovrševanje ter za brižno sodelovanje v stanovskih organizacijah. Tudi v kupčijskem stanu bo treba v tem in onem pogledu z miselnostjo na drugo pot. Celo v naši trgovini so nastale nevšečne prilike. Gnečo imamo, pa še narašča število obratov in se dopolnjuje razčlenjenost. Neugodnejši so pridobitni izgledi, težavnejše postaja vprašanje gospodarske samostojnosti in eksistenčne zagotovitve s prislužkom in prihrankom v krepkih letih. Ob takih dejstvih mora preudarnega gospodarja navdati zavest, da bo treba poskrbeti pravočasno za tisto, kar prinese v novih prilikah človeku v čvrsti dobi spodbudo in pomirjenje, za upehana leta. Dobri Bog naj nam da srečo, voljo in sposobnosti, da bo mogoče najti tako pravo pot v nelahkih časih, ki se napovedujejo za bodočnost!

Občni zbor Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani

XXXI. redni občni zbor Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani se bo vršil v torek, dne 9. junija t. l., ob pol 20. uri v mali zborovalnici Zbornice TOI v Ljubljani, Beethovnova ulica 10. — Dnevni red: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo preglednikov računov. 5. Volitve odbora, društvenega raz-

sodišča ter dveh preglednikov računov. 6. Določitev ustanovnine, članarine in pristopnine za leto 1931. 7. Samostojni predlogi in raznoterosti. Samostojne predloge je naznaniti pet dni pred občnim zborom pisмено društvenemu predsedstvu.

VII. družabni večer Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani,

se je vršil v četrtek, dne 9. aprila t. l., v restavracijskih prostorih »Zvezde«. — Pod okriljem ljudske univerze je odvetnik g. dr. Josip Hacin predaval o izredno zanimivem in važnem trgovskem predmetu: »Kako sklepamo in izpolnjujemo pogodbe v navadnem kupčijskem življenju?«. Predsednik g. dr. F. Windischer je s pozdravom otvoril predavanje in podal besedo g. predavatelju, ki je svoja izvajanja opredelil po sledečih oddelkih: 1. Oblika kupoprodajne pogodbe, 2. nastanek kupoprodajne pogodbe potom ponudbe in sprejema ponudbe, 3. pomankljivosti blaga, 4. zamuda kupeca, 5. zamuda prodajalca, 6. zamudne obresti. — Vsako izmed posameznih poglavij je g. predavatelj v nazorni obliki obrazložil in s tem našemu trgovskemu poslovanju omogočil pravno pravno razumevanje kupčij v okviru obstoječega trgovskega zakona. — Ob koncu predavanja, ki je bilo od številnih poslušalcev sprejeto z burnim odobravanjem, se je g. dr. F. Windischer pristržno zahvalil govorniku ter povabil navzoče na prijateljski sestanek za prihodnji četrtek, na katerem bo predavatelj-strokovnjak, davčni konzulent Zbornice za TOI g. Fran Žagar podrobneje razložil pomen in važnost novega zakona o davku na poslovni promet, kar so prisotni navzlic zakasneli seziji z odobravanjem vzeli na znanje.

VIII. družabni večer Trgovskega društva »Merkur«

se je vršil v soboto dne 18. aprila t. l., kakor običajno v restavracijskih prostorih »Zvezde«. — Izredno zanimivo in zlasti sedaj aktualno predavanje priznanega davčnega strokovnjaka konzulenta Zbornice za TOI g. Frana Žagarja o novem zakonu davka na poslovni promet je privabilo obilo trgovcev, industrijecev in obrtnikov, tako da so bili restavracijski prostori prenapolnjeni. — Večer je otvoril predsednik g. dr. F. Windischer, pozdravil številne poslušalce, nakar je predavatelj podal pregledno sliko dolgoletnih teženj in prizadevanj naših gospodarskih krogov za ukinjenje odnosno omiljenje davka na poslovni promet. Podrobno je raztolmačil nove zakonske in izvršilne predpise ter pomen nove davčne reforme. — Ob koncu predavanja, ki je bilo sprejeto s frenetičnim aplavzom, se je govorniku zopet zahvalil društveni predsednik za njegova izčrpna in precizna izvajanja, katerim je sledila zelo živahna diskusija.

VI. redna odborova seja Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani

se je vršila v sredo dne 27. maja t. l. ob 20. uri v posvetovalnici Gremija trgovcev v Ljubljani. Društveni predsednik g. dr. F. Windischer je ob otvoritvi ugotovil sklepčnost, pozdravil pristržno navzoče ter se spomnil v toplih besedah umrlih članov našega društva gg. Petra Stepiča in Jakoba Molana, ki sta bila društvu vedno zelo naklonjena, izražajoč željo, da jih ohranimo v svetlem in trajnem spominu. Omenjal je, da so se g. Alojziju Senčarju, veletržcu in posestniku v Ptuj, ob priliki štiridesetletnice samostojnega gospodarskega dela izrekle čestitke, katerim je sledila pismena zahvala. Nadalje so se izrazile tudi čestitke gg. banu in podbanu povodom njihovega najvišjega odlikovanja, za katere sta se zahvalila. Pristržno smo se zahvalili tudi g. Mariji Pollakovi, soprogi veletržca, tu, ki je naklonila društvu podpornemu fondu Din 500. Glede obnega zbora je sklenil odbor, da se bo vršil v torek 9. junija t. l. ob pol 20. uri v posvetovalnici Zbornice TOI v Ljubljani z običajnim dnevnim redom. Ker ni vakantnih mest v odboru ostane dosedanji odbor neizpremenjen. Pri raznoterostih se je razvila debata o izpopolnitvi našega koledarja za leto 1932 ter se je sklenilo, da sestavijo odborniki pismene predloge o vsebini in obliki prihodnjega koledarja, nakar se bodo izražene želje sporočile g. uredniku Zeleniku, da jih po možnosti upošteva. Končno je prečital predsednik še razne došle prošnje za podpore ter je sklenil odbor dati gg. A. S. podporo v znesku Din 300.— v dveh obrokih in g. J. L. enkratno podporo Din 100.—.

Tajnik